

Wojciech Chudziak, Małgorzata Grupa, Andrzej Kowalski, Jerzy Olczak

Gronowo, gm. Lubicz, woj. toruńskie,
st. 1

Informator Archeologiczny : badania 22, 97-98

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wolilo to na zawężenie obszaru prac do powierzchni 40 m². Prace w tym wykopie (wykop XI) koncentrowały się wyłącznie w rejonie domniemanej studni. Poza zasięgiem prac zostawiono zachodnią część ubiegłorocznej odkrywk, jako nie rokującej nadziei na pozyskanie stamtąd jakichkolwiek materiałów.

Badania potwierdziły, że w wyznaczonym do eksploracji obszarze znajdują się ślady sztucznego wkopu, mającego pierwotnie kształt lejca, wytyczonego w planie przez owalny zarys clemnej ziemi. W warstwie tej natrafiano sporadycznie na drobne ułamki ceramiki wczesnośredniowiecznej. Natomiast wewnątrz tego owalu, w przemieszanej warstwie zasypliskowej zwracały uwagę rozrzucone bezładnie kamienie, będące prawdopodobnie manifestacją niwelacji tego terenu, prowadzonej już w czasach nowożytnych. Świadczy o tym m. in. fakt znajdowania w tych przemieszanych warstwach zasypliskowych drobnych ułamków ceramiki nowożytniej (slwej) oraz fragmentów szkła. Prace w obrębie wykopu XI nie zostały jeszcze zakończone. Z uwagi na konieczność zabezpieczenia ścian wykopu (zwłaszcza południowej i wschodniej) ostateczną eksplorację wykopu XI pozostawiono do następnego sezonu badawczego.

W północno-zachodniej części majdanu grodziska otworzony został kolejny wykop, oznaczony numerem XII, o pow. 40 m². Odsłonięte zostały relikty kolejnej późziemiarki kultury przeworskiej (obiekt nr 20). Obiekt ten odsłonięty w ok. 70% miał wymiary ok. 4,4 x 4,4 m i większość sięgającą do 1 m. Większość materiału zabytkowego pozyskanego z obiektu nr 20 (ok. 58%) pochodziła z jego warstw stropowych, przemieszanych z warstwą ziemi ornej. Oprócz ceramiki znaleziono tu kilka silnie skorodowanych przedmiotów żelaznych (w tym jeden z zachowanymi śladami wykładania blaszką brązową) o trudnej - z uwagi na stan zachowania - do określenia funkcji, a także przęślik gliniany, fragmenty żużli hutniczych. Materiał ceramiczny pozyskany z wypełniska obiektu nr 20 był zdecydowanie jednorodny: były to ułamki naczyń kultury przeworskiej, mieszczące się w ustalonej wcześniej dla osady tej kultury z Grodziska chronologii na fazy A2 - B1. Zwracał uwagę fakt, że w wypełnisku obiektu nr 20 nie natrafiono w ogóle na ślady kości zwierzęcych, licznie występujących we wcześniejsz odsłoniętych w Grodzisku późziemiarkach kultury przeworskiej.

W obrębie wykopu XII nie natrafiono na jakiegokolwiek ślady zabudowy wczesnośredniowiecznej, co może stanowić przesłankę do wnioskowania o skupianiu się obiektów związanych chronologicznie z okresem funkcjonowania grodziska w pobliżu jego wału wewnętrzznego.

W trakcie eksploracji obiektu nr 20 pozyskano stąd serię makroszczątków roślinnych przeznaczonych do późniejszej analizy specjalistycznej. Z korony wału północnego grodziska pobrana została próbka węgla drzewnego przeznaczona do analizy c14.

Materiał z tegorocznych badań do momentu pełnego opracowania został zdeponowany w Instytucie Archeologii UW.

Badania będą kontynuowane.

Gronowo, gm. Lubicz,
woj. toruńskie,
st. 1

Uniwersytet Mikołaja Kopernika Instytut Archeologii i Etnografii Zakład Archeologii Średniowiecza i Czasów Nowożytnych w Toruniu

Badania prowadził mgr Wojciech Chudziak (autor sprawozdania) przy współudziale mgr mgr Małgorzaty Grupy oraz Andrzeja Kowalskiego pod kierownictwem naukowym dr Jerzego Olczaka. Badania prowadzono w ramach tematu RPBP "Grunwald". Drugi sezon badań Grodzisko (VII - pocz. VIII; 2 poł. XI wieku), osada otwarta (VII - XI w.) oraz gródek późnośredniowieczny.

W ramach tematu "Średniowieczne osadnictwo obronne ziemi chełmińskiej" kontynuowano badania zespołu osadniczego w Gronowie. Głównym ich celem była weryfikacja metryki grodziska oraz dokumentacja wielofazowego układu stratygraficznego stwierdzonego na grodzisku w 1987 roku, w przypadku zaś osady otwartej odtworzenie jej rozwoju przestrzennego. Istotnym punktem w programie badawczym było również ustalenie chronologii względnej obu stanowisk.

Grodzisko. W celu korelacji przestrzennej warstw kulturowych odkrytych w 1987 r. podjęto eksplorację dwóch "świadków" o powierzchni 20 m². Ponadto, zamierzając szeroko-płaszczyzną eksplorację warstw na majdanie, założono wykop badawczy o powierzchni 25 m², usytuowany bezpośrednio na zachód od wykopu 3/87 zlokalizowanego u podstawy wału. Pozwoliło to na zweryfikowanie - stwierdzonych w 1987 r. - 4 faz osadniczych pochodzących z okresu wczesno- i późnośredniowiecznego. Z I fazy osadniczej datowanej na podstawie ceramiki naczyńowej - w zdecydowanej większości przykrawędnie obtaczanej, nieornamentowanej - na VII do początków VIII w., odkryto relikty konstrukcji rusztowej licującej od strony zewnętrznej płaszczysty nasyp jądra wału oraz warstwy demolacyjne wyklonowujące się w kierunku majdanu. Usytuowanie reliktyw wału, układ stratygraficzny oraz topografia terenu świadczą, że grodzisko I fazy można zaliczyć do typu podkwaśnego. Z II fazy osadniczej

datowanej na podstawie materiału ceramicznego oraz dwóch grzebleni z poroża na 2 połowę XI w. stwierdzono warstwy kulturowe o charakterze osadniczym i demolacyjnym. W ich obrębie wystąpiły relikty konstrukcji drewnianych, liczne kamienie, kości zwierzęce oraz ziarna zbóż. Z dwóch następujących faz odkryto zespół warstw demolacyjnych i niwelacyjnych datowanych na okres późnego średniowiecza.

Osada. Założonych zostało 19 wykopów badawczych o łącznej powierzchni ponad 130 m². Odsłonięto 22 obiekty osadnicze o zróżnicowanej funkcji gospodarczo-produkcyjnej, wśród których wystąpiły m. in.: 1/ zespół owalnych jam - w przekroju pionowym regularnie prostokątnych lub trapezowatych - o średnicy około 100 cm z ceramiką ręcznie lepioną, górą obtaczaną, w większości nieornamentowaną; 2/ zespół owalnych jam - w przekroju pionowym cylindrycznych - o średnicy około 100-120 cm, z ceramiką całkowicie obtaczaną; 3/ owalną, nlekkowatą jamę o wymiarach około 240 - 180 cm, z ceramiką ręcznie lepioną, górą obtaczaną, w większości nieornamentowaną. Kontynuowano również eksplorację rowu-fosy (obiekt 7) usytuowanej koncentrycznie do linii przebiegu wału oraz fosy podwałowej. Na podstawie odwiertów oraz wykopów sondażowych zlokalizowano ją na długości około 100 m. Odkryty w niej materiał zabytkowy datowany jest na starsze fazy wczesnego średniowiecza (IX - IX/X w.). Ponadto na osadzie odkryto obrączkę brązową, fragment bransolety brązowej, kilka sztydel kościelanych oraz z poroża, oprawki rogowe, grot żelazny, nóż żelazny, przęśniki gliniane, półprodukty rogowe, kilka tysięcy kości zwierzęcych oraz ceramiki naczyniowej. Analiza cech technologiczno-morfologicznych ceramiki pozwala osadę otwartą w Gronowie datować od VII do XI w.

Badania będą kontynuowane.

Haćki, gm. Bielsk Podlaski,
woj. białostockie,
st. 1 - grodzisko

Polska Akademia Nauk Instytut
Historii Kultury Materialnej Zakład
Epoki Metali W Warszawie

Badania prowadził dr Zbigniew Kobyliński. Uczestniczyła mgr Urszula Kobylińska (IHKM PAN) oraz studenci UW, UMK, UMCS oraz Yale i Stamford z USA. Finansował WKZ w Białymstoku. Trzeci sezon badań drugiego etapu. Grodzisko wczesnośredniowieczne.

Badaniami objęto północną, wschodnią i południową część grodziska, eksplorując warstwy kulturowe w sledmiu wykopach. Całkowicie przebadano 169 m², a 58 m² częściowo.

W północnej części grodziska rozpoczęto badanie wykopem sondażowym lejowatego zagłębienia, w którym osiągnięto głębokość ok. 2,5 m, natrafiając na kilkupoziłomowy bruk kamienny, a pod nim czaszkę konia. Jest to zapewne pozostałość studni lub głębokiej cysterny na wodę deszczową. Badania tego obiektu będą kontynuowane.

We wschodniej części grodziska rozpoznano duże okrągłe w planie jamy o średnicy ok. 3 m i takież głębokości oraz fragmenty rowu ulokowanego na krawędzi górnej płaszczyzny grodziska. Przebadano tu również bruki kamienne i warstwy niwelacyjne, których depozycja miała na celu poszerzenie górnej płaszczyzny grodu i ustrojenie jego zboczy. Wszystkie obiekty w tej części datowane są na podstawie ceramiki na XI w.

W południowej części grodziska wykonano przekop przez zewnętrzny stok wzgórzka grodziskowego, na przedłużeniu wykopu z 1986 r. Rozpoczęto także eksplorację warstw tworzących niewysoki wał, występujący tylko w tej części grodziska. Uzyskano niezwykle liczne zespoły ceramiki ręcznie lepionej (z VI lub początku VII w.), drobnych przepalonych kości oraz zabytków wydzielonych: sprzęczek brązowych i żelaznych, łańcuszków z brązu, torowanych naszyjników, zawieszek trapezowatych, foremek i tygli odlewniczych, przęśników i paciorków.

Badania będą kontynuowane.

Jakuszowice, gm. Kazimierza Wielka, woj. kieleckie, st. 2 - patrz okres wpływów rzymskich.

Jastrzębniki, gm. Sławoborze,
woj. koszalińskie,
st. 1

Muzeum Okręgowe w Koszalinie

Badania prowadzili: mgr Krystyna Hahuła i mgr Ignacy Skrzypek (autor sprawozdania). Finansował WKZ w Koszalinie. Pierwszy sezon badań. Domniemane cmentarzysko kurhanowe z wczesnego średniowiecza (?).

Stanowisko położone jest na obszarach leśnych około 1 km na południe od Jastrzębnik, bezpośrednio przy drodze Jastrzębniki - Lekowo. Zlokalizowane jest na wschodnim terasowym wyniesieniu morenowym opadającym w stronę bezimiennego strumyka.

Istnienie stanowiska, znanego z materiałów archiwalnych, potwierdziły badania AZP w 1988 r. (arkusz 22 - 16). Zlokalizowano wówczas 14 kurhanów uznanych za wczesnośrednio-